

Τηλεόραση και δυνατότητες επιλογής

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΗ
ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ
ΙΟΥΛΙΟΣ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ
2000

Του Σωκράτη Κοσμίδη, Δικηγόρου Περιοχής
Γεν. Γραμ. Υπουργ. Συμβουλίου

Σε συνέντευξή του ο διάσημος στοχαστής Νόαμ Τόμσκι αναφέρει ότι "η τηλεόραση σε προκαλεί να μην κοινωνήσεις από τη θέση σου, δεν σε εμπόδιζε όμως και να κοινωνήσεις. Είναι διαφορετικό από τον αφέντη με ματίγιο που δεν σε αφήνει να κοινωνήσεις ποτέ. Η σκληριότητα που μας επιβάλλεται μέσω της τηλεόρασης θέλει και την υπογραφή μας. Είμαστε συνυπεύθυνοι για τη σημερινή μας σκληριότητα".

Λοιπόν σε ποιους υποχρεωμένοι από διάσημο διανοητή, υποδηλώνει έλλειψη στοιχειώδους κατενοούφουσας. Παρά ταύτα, υποχρεωμένοι στον πειρασμό να διαφωνήσω ως απλός πολίτης, περιστασιακός χορηγός του τηλεοπτικού μίσου.

Είναι έτσι όπως ισχυρίζεται ανθεντικά ο Τόμσκι;

Το ζήτημα ανάγεται στη σημασία της μεταφορικής. Πόσο μπορεί κανείς να επιβληθεί στον εαυτό του, ενάντια στην πρόκληση του συνδυασμού ήχου και εικόνας; Ποιά ενσυναίσθητη λύση προσφέρεται, εξ ίσου ή περισσότερο ελκυστική και δεικνυτική από την καθιστική τηλεθέαση; Ποια άλλη διαρκής απόλαυση είναι οικονομικά τόσο προσιτή;

Η ευκολία με την οποία ο Τόμσκι καταλογίζει στον πολίτη συνυπευθυνότητα για τη σκληριότητα που παραξενεύει.

Η τηλεόραση θα κυριαρχήσει και θα καθοδηγεί τόσο και αν κάποιο άλλο μέσο επινοηθεί για να αμφισβητήσει αυτή την κυριαρχία. Ως τότε ο πολίτης θα είναι όμηρος, χωρίς τη θέλησή του το νεότερο υποκατάστατο δεν έχει βρεθεί, το παλαιότερο δεν εξαλείφεται.

Ποιος μεταβαίνει σήμερα στη Δημόσια Βιβλιοθήκη για να τρενηθεί ή μελετήσει; Ο καθένας έχει σπίτι του το βιβλίο που χρειάζεται και αφού θα έχει την ηλεκτρονική του βιβλιοθήκη.

Δεν είναι ότι το παλιό δεν είναι πια ανταγωνιστικό ή δεν χρησιμοποιείται πλέον, αλλά αποσυρτάται από την κυκλοφορία, συχνά με κίνητρο απόσυρσης.

Ο προσηλυτικός αγοράζει την ασπρόμαυρη τηλεόραση για να πουλήσει την έγχρωμη. Ο καταναλωτής δεν αντιλαμβάνεται ότι στην τιμή της έγχρωμης έχει υπολογισθεί η "αξία" της ασπρόμαυρης.

Ο ίδιος ο Τόμσκι παρακαταίω απαντά "σήμερα, έχω ότι μπορείς να αγοράσεις". Η τηλεόραση είναι διαρκής καταναλωτικό προϊόν, προσφερόμενο και με δόσεις και η χρήση του δεν στοιχίζει δραχμή - αυτό φανερά, αφού η διάγνωση σε καταναλωτή μέσω των διαφημίσεων καθιστά ακριβή την τηλεόραση.

Η δυνατότητα αλλαγής καναλιού κατά βούληση συνιστά ψευδαίσθηση ελευθερίας. Η τηλεόραση είναι ολιγοπωλική, σε κάποιο κανάλι θα σταθείς. Εξερχόμενος για θέατρο ή κινηματογράφο, επιλέγεις από πριν όχι μόνο το έργο, αλλά και την ίδια την έξοδο. Αλλάζοντας κανάλια, επιλέγεις κανάλια, αλλά η τηλεόραση είναι μίση στον ιδιωτικό σου χώρο, δίπλα σου, συμ-

βιώνεις μαζί της, σε μια σχέση ιδιόρρυθμης συντροφικότητας.

Αν ελεύθερος είναι αυτός που δεν βιάζεται υπό τον έλεγχο κάποιου άλλου, αυτός που έχει χωρίς εμπόδια, δουλειές, ή περιορισμούς, τότε ο τηλεοπτικός δεν είναι ελεύθερος και φυσικά δεν είναι σκληρός με τη θέλησή του. Ελευθερία σημαίνει να μην παρακαλώ να πράττεις σύμφωνα με τις επιθυμίες και τις δυνατότητές σου.

Η τηλεόραση προσανατολίζει τις επιθυμίες και προοριάζει τις δυνατότητες.

Γράφει ότι "Ελευθερία για το κακό σημαίνει θάνατο για τα περσόφρα". Ελευθερία για τους πομπούς σημαίνει δουλεία για τον χρήστη, ο οποίος χειραγωγείται και εξουσιάζεται, με αντάλλαγμα την υποταγή του, την ανοχή του.

Η εισβολή της τηλεόρασης στα σπίτια μας και η συνακόλουθη σιγή των "νταλφίσι" και "ζουσιά κουφέτι". Η υπογραφή μας ζητήθηκε τυπικά στην παραγγελία. Πρόκειται για σύμβαση προσχώρησης. Η εξάρτηση κλιμακώνεται από την παθητικότητα ως την φροχωτική αβουλία. Εξάρτηση γιατί για πολλούς είναι φάρμακο κατά του τρώμου της μοναξιάς, σε άλλους διευκολύνει τις φαντασιώσεις, σε αρκετούς δημιουργεί την ψευδαίσθηση συμμετοχής στα δρώμενα. Ο τηλεθεατής είναι εκεί.

Ο πομπός επικοινωνεί με τον δέκτη. Η επικοινωνία αυτή ολοκληρώνεται με την πρόκληση διαφορετικής συμπεριφοράς του αποδέκτη. Η εξάρτηση - σκληριότητα είναι βεβαιωμένη. Αναπόδεικτη παραμένει η προσυπογραφή της ηθελιμνής, κατά Τόμσκι, σκληριότητας.